

מיופה הכוח התורכי בישראל פנה אל עורך הקולנוע של „העולם הזה“

בתביעה למנוע את הצגתו בישראל של סרט על בתי הסוהר בארצו

התמלאם התורכי רותם

שחקן ראנדי קוויד בנסיון לברוח מהכלא
אם תיתפס בבריחה תמות מהר —

מסוייגים, שלא להזכיר כמה — ולא דווקא חובלי תורכיה — ישרתחו מזעם.

אבל התגובות המזורות ביותר היו של הישראלים במקום. גם אלה שהתלהבו מן הסרט וגם אלה שהסתייגו ממנו העירו, כבדרך אגב: „מה היה קורה אילו היו עושים סרט כזה על ישראל?“ וללא הבדל ישל דעה פוליטית, ניראו כולם מודאגים באותה המידה.

ומיופה הכח התורכי, בפקחות רבה, הבחין ברגישות זו. לכן, באחד הסעיפים האחרונים במכתבו, לאחר שהוא מביע את הסלידה וההולם של האומה התורכית למראה הסרט הוא מציין: „אני תיקווה שישראל לא תיאלץ להתנסות בחוויה מכור ערת כזאת ולא תהפוך מטרה להשמצות ספוגות דעות קדומות ושינאה.“

והמבין יבין.

כיל הייס ושחקן דיוויס
המקור והעיבוד הקולנועי

מתחלק בצורה ברורה ביותר ללבן ול-שחור. כל התורכים הם שחורים, ללא הבדל דת וגזע. כל הלבנים הם קורבנות מסכנים. עצם העובדה שמדובר בעבריינים, בסוהרי סמים או בנרקומנים חסרי ישע, אינה מפי ריעה לבמאי אלא פרק (בוגסי מארון) כהוא זה. בעיניו כולם קורבנות של חוק קשוח מדי, ושל מערכת חוקים מושחתת, שבה השוחד ולא הצדק קובעים את פסקי הדין. הוא אפילו מתפתה לבלוע את התי אוריה של הסטודנט, אשר ניצל בסופו של דבר כאשר ברח ב-1975 מן הכלא, ומצטט אותו, כאשר זה משווה את עצמו לישו: „כל מה שאומר חסר חשיבות, כי ממילא תמצאו אותי חייב בדין.“ מכריז הגיבור מול שופטיו, „מה שהיה חוקי אתי מול, אסור היום, והדבר היחיד שאוכל לעשות, הוא למחול לכם על הטאכס.“

שיטנה לתורכים. פרקר משיג את מטרתו ביעילות רבה. הצופה יוצא מן האולם כשליבו מתכווץ מרחמים על הקורבן המיסכן, ושיטנת נצח שמורה בו לתורכים. התפאורה, המישחק, הבימוי והעריכה, עובדים יחד כדי להשיג מטרה זו, ואין פלא שנמצאו כמה מבקרים אשר התמרדו נגד שימוש חריצדי ושיטחי זה של הקולנוע, והזכירו את „הסיגנון הנאצי לליבון שינאה“.

מיופה הכח התורכי מתחיל את מיכתבו בכך שהוא קובע כי העובדות, כפי שהן מוצגות בסרט, אינן נכונות. הייס נשפט לפי החוק התורכי, שהוא אמנם מחמיר עם סוהרי סמים, אבל יש גם מחמירים ממנו, לדעת הכותב, וכל הסיפור כאילו נידון הסטודנט תחילה לארבע שנים וברגע היר אחרון שינו את עונשו למאסר עולם, הוא שקר גם. לדברי המכתב, נידון הייס מל-כתחילה ל-30 שנות מאסר ואחרי-כך הוקל העונש ל-18 שנה.

עובדה זאת, תמוהה מאד, במכתב הזה. „מר הייס נעצר ב-7 באוקטובר 1970, כתוב בו, „ונידון ב-1974 ל-30 שנה.“ המכתב פשוט שוכח לציין מה קרה למר הייס בארבע השנים שבין המעצר לביין פסקי-הדין. או שמא ארבע שנים בכלא זו תקופת ההמתנה הרגילה בתורכיה לפסק דין?

תגובות קיצוניות. התגובות בפסטיבל הסרטים בקאן, לאחר ההקרנה, היו קיצוניות. רוב המעטסקים בצד המיסחרי של הקולנוע יצאו מלאי התפעלות, משום שחשו כי, הסרט יוצר קשר ישיר עם הצופה באולם, ואם מה שיש לו לומר לצופה, ראוי שייאמר, זה אינו מעסיק בדרך-כלל את הסוהרים. המבקרים יצאו הרבה יותר

איך ספק שתורכיה מצטיירת בסרט זה כי ארץ מוקצה מחמת מיאוס מכל הבחינות. לא רק המישטר, השחיתות בשלטון, תהור קים הדראקוניים או בתי-הסוהר הפרימיטיביים מוצגים בו באור שלילי, אלא תורכיה כולה, ישאן בה חושב אחד נורמלי ושפוי בדעתו, כולם סוטים, מנובלים, רודפי בצע, שקרנים, בעלי מראה מפלצתי והתנהגות מפלצתית עוד יותר, ורק יחיד של סגולה ונבחרים זוכים להגיע לדרגה של חוליי-רוח, קורבנות המימסד.

מיכתב מזור הגיע באחרונה אל כמה ממבקרי הקולנוע בישראל. הוא נשלח על-ידי הקונסוליה התורכית בארץ והוא מוחה נגד סרט שיטמם הוצג כאן, בשם אקספרס של חצות. הסרט יצג את בריטניה הגדולה בפסטיבל הסרטים בקאן, ועורר שם מהומה לא-קטנה. מה עוד שממשלת תורכיה ניסתה גם באותה ההזדמנות, ללא הצלחה, למנוע את הקרנתו. המיכתב, החתום עליידי אחמד אחיאמץ, מיופה הכוח התורכי, קובע שהסרט אינו

בראד דיוויס האסיר ניפגש עם אביו, מייק קדין
אם לא תיתפס בבריחה — תמות לאט

כל זה נעשה במיסגרת עיבוד קולנועי לספר באותו שם, בו סיפר סטודנט אמריקאי צעיר בשם ביל הייס כיצד נעצר, ב-1970, בשדה-התעופה של איסטנבול, כשרשותו 2.2 ק"ג חשיש; כיצד נידון ל-ארבע שנות מאסר, מה קרה לו בגיהינום המזוועי ששמו כלא סאגמאלסילר באיסטנבול; איך פועלת מערכת ההלשנה והעניינים שם; כיצד התעללו בתבריו למעצר, וכיצד, 53 יום לפני שעמד לסיים את ריצויו העונש, הובא מחדש לפני שופט שגור עליו מאסר עולם. בקיצור, סיפור מסמך שערות, שקובע, בין היתר, כי הסטודנט האומלל נידון לעונש חמור יותר כתגובה מצד שלטונות תורכיה ועל הלחץ התאמריקאי להגביל את סחר הסמים בתחומם.

בשחור לבן. הסרט עשוי לפי מיטב מסורת התעמולה הקולנועית, כשהכל בו

אלא אוסף של השמצות המיועדות להשחיר את פני תורכיה בעיני העולם, תוך כדי עיוות גם של העובדות שהוא מתיימר להציג. ועוד כתוב במיכתב: „אני יודע שישראל היא ארץ דמוקרטית וקשה יהיה לאסור יבוא הסרט אליה, אבל אני תיקווה שאתה, ושאר המבקרים אליהם פנינו, תמציאו דרך נאותה כדי למנוע הצגת סרט מסלף ומשמיץ זה בישראל.“ בשפה אחרת: אגא, הפעילו את הצנזורה שלכם.

מראה מפלצתי. למען האמת, גם אם כוונת המיכתב אינה מעידה על הלך הרוח הדמוקרטי של כתובו, יש מידה מסויימת של הצדקה בפניה לדעת הקהל בכל מה שנוגע לסרט זה. כי אקספרס של חצות, תחת איצטלה של שיחזור דרמאטי של מקרה אמיתי, הוא אחד הסרטים המעליבים ביותר שהופנו איפעם למדינה כלשהי.